

Suy ngẫm đêm Giao thừa xưa và nay: Khi hình thức đổi thay - tâm thức chuyển mình

ISSN: 2734-9195 18:35 16/02/2026

Giao thừa hôm nay không còn rền vang như thuở cũ. Nhưng trong sự điềm nhiên ấy, một tiếng pháo khác đang âm thầm lách tách, tiếng pháo của nhận thức. Đó mới chính là dấu hiệu của mùa Xuân thanh mát, như nhiên đang len lỏi trong tâm thức từng người...

Có một vùng ký ức mỗi khi nhắc đến, lòng người bỗng rộn ràng như nghe lại tiếng pháo đì đùng trong đêm cũ.

Những nồi bánh chưng đêm giao thừa, hàng xóm, gia đình quây quần giờ không còn nhiều...

Đêm **Giao thừa** ngày xưa, bắt đầu bằng mùi khói pháo đặc trưng, khó tả, lan trong gió lạnh cuối đông. Tiếng nổ rền vang từ đầu làng đến cuối phố, từ ngõ nhỏ đến đại lộ. Khi kim đồng hồ chạm vào khoảnh khắc chuyển giao năm cũ - năm mới, pháo như cùng lúc đồng thanh thức tỉnh cả một vùng trời. Sáng mồng Một, mặt đường đỏ rợp xác pháo, như một tấm thảm hồng trải dài trước cửa mỗi

nhà.

Hình minh họa cúng giao thừa ngoài trời

Đêm giao thừa trong hoài niệm, mâm cỗ Tất niên được đặt trang trọng ngoài trời. Gà luộc nguyên con, đĩa giò, bát canh măng, chén rượu nếp... Mọi thứ đủ đầy, tươi tốt. Đó không chỉ là bữa ăn, mà là nghi thức. Không chỉ là truyền thống, mà là niềm tin. Người lớn dặn trẻ nhỏ nói lời tốt đẹp. Hàng xóm sang chúc Tết, tiếng cười nói rôm rả kéo dài đến quá nửa đêm. Giao thừa khi ấy là sự náo nức cộng đồng, niềm vui lan tỏa, ồn ào mà ấm áp.

Rồi **thời gian** trôi. Từ giữa thập niên 1990, tiếng pháo dần lùi vào dĩ vãng. Phố phường không còn mù mịt khói, không còn những chuỗi âm thanh dồn dập rung chuyển lòng người. Thay vào đó là những màn pháo hoa rực rỡ trên bầu trời các đô thị lớn như Hà Nội hay TP.Hồ Chí Minh. Ánh sáng vẫn bùng lên trong đêm, nhưng không còn tiếng nổ dày đặc dưới chân. Không khí giao thừa trở nên yên ả hơn.

Sự thay đổi ấy ban đầu khiến nhiều người tiếc nuối. Có người cho rằng thiếu tiếng pháo thì Tết không còn “đúng nghĩa”. Nhưng dần dần, ta cũng thấy quen. Và rồi nhận ra: niềm vui không hoàn toàn nằm ở âm thanh rộn ràng, mà ở tâm trạng đón chào năm mới.

Xưa...

và nay

Không chỉ tiếng pháo thay đổi, nhiều **nghi lễ** cũng đang lặng lẽ chuyển mình.

Mâm cỗ giao thừa ngày nay ở không ít gia đình đã giản dị hơn. Gà nguyên con không còn là “bắt buộc”. Có nhà chuyển sang cúng chay. Có nhà chỉ bày biện hương hoa, trái cây thanh đạm. Nghi thức vẫn còn đó, nhưng hình thức bớt nặng nề hơn. Cúng ngoài trời hay trong nhà cũng linh động theo hoàn cảnh. Có người giữ đủ lễ nghi truyền thống; có người tối giản nhưng giữ trọn lòng thành.

Đáng chú ý hơn, phong tục hái lộc đêm giao thừa, từng là một nét sinh hoạt phổ biến, nay cũng bớt đi sự nô nức. Những cành cây công cộng không còn bị cắt, chặt... trong đêm. Hoa trước cửa nhà người khác ít bị “xin lộc” theo cách cưỡng ép. Thiên nhiên dường như được chở che, thở nhẹ hơn trong khoảnh khắc đầu năm.

Sự thay đổi ấy không phải là mai một hay biến mất. Đó là kế thừa, là tiếp nối trong vòng quay quy luật cuộc sống.

Ngày xưa, **truyền thống** được hiểu nhiều ở phương diện hình thức: mâm cao cỗ đầy, lễ nghi trọn vẹn, càng đủ càng an tâm. Ngày nay, nhiều người bắt đầu đặt câu hỏi: điều gì là cốt lõi? Cúng để làm gì? Hái lộc để cầu điều gì? Đốt vàng mã thật nhiều có thực sự mang lại tài lộc và may mắn?

Hình minh họa tạo bởi AI

Khi xã hội phát triển, khi đời sống vật chất dần ổn định hơn, ta có điều kiện suy ngẫm sâu hơn về giá trị tinh thần. Có lẽ vì thế, giao thừa hôm nay không chỉ là một đêm lễ hội, mà còn là khoảng lặng để ngẫm, để soi tỏ đường tâm.

Trong tinh thần Phật học, mọi pháp đều vô thường. Tín ngưỡng, truyền thống cũng vận hành theo quy luật ấy. Nếu chỉ giữ nguyên hình thức mà không hiểu tinh thần, truyền thống có thể trở thành gánh nặng. Nhưng nếu biết giữ tinh thần và tùy duyên điều chỉnh, truyền thống sẽ tiếp tục sống động trong đời sống hiện đại.

Cúng giao thừa không nằm ở mâm cao cỗ đầy, mà ở tâm hiếu kính và tri ân. Lộc không nằm ở cành cây bị bẻ, mà ở thiện tâm sinh khởi đầu năm. Phúc không nằm ở lượng vàng mã hóa đi, mà ở cách ta đối xử với người thân, hàng xóm và xã hội.

Khoảnh khắc giao thừa, mặc nhiên, là biểu tượng của sự chuyển giao. Không chỉ chuyển từ năm cũ sang năm mới, mà còn là cơ hội chuyển hóa từ thói quen cũ sang nhận thức mới. Buông bỏ những điều chưa trọn vẹn của năm qua. Khởi phát những thiện ý cho năm tới. Đó mới là “nghĩ lễ” sâu xa nhất.

Có thể nói, đêm giao thừa xưa rộn ràng ở bên ngoài, đêm giao thừa nay lắng hơn ở bên trong. Ngày xưa, tiếng pháo làm rung động không gian; ngày nay, sự tĩnh lặng giúp ta nghe rõ hơn tiếng lòng mình, nghe rõ hơn từng nhịp đập giao thời.

Điều này không có nghĩa rằng niềm vui đã vơi đi. Trái lại, niềm vui có thể đang đầm nhiên hơn. Khi không còn quá nhiều ồn ào, gia đình quây quần bên nhau, cùng nâng chén trà, cùng chúc nhau bình an. Lời chúc đầu năm không chỉ là câu xã giao, mà là mong ước chân thành cho sức khỏe, cho năm mới thuận hòa, cho nhà nhà an thái.

Hình minh họa tạo bởi AI

Sự chuyển biến ấy phản ánh một thay đổi rộng hơn trong **tâm thức** xã hội. Chúng ta ngày càng ý thức hơn về môi trường sống, về trách nhiệm cộng đồng, về giá trị bền vững. Việc giảm đốt pháo, hạn chế bẻ cành, giảm lượng vàng mã... đều cho thấy nỗ lực hướng đến hài hòa giữa con người và thiên nhiên.

Giao thừa vì thế không chỉ là mốc thời gian, mà là tấm gương soi cho sự trưởng thành tập thể. Một xã hội biết điều chỉnh những gì không còn phù hợp, biết giữ lại những gì tinh túy, là xã hội đang vận hành theo chiều hướng tích cực.

Truyền thống không phải là đóng khung quá khứ. Truyền thống là dòng chảy, mang theo tinh thần cốt lõi qua nhiều thế hệ. Hình thức có thể đổi thay, nhưng nếu lòng thành, niềm tri ân và khát vọng hướng thiện vẫn còn, thì giao thừa vẫn giữ nguyên giá trị thiêng liêng vốn có.

Có lẽ, điều đáng trân trọng nhất trong đêm giao thừa hôm nay không nằm ở ánh sáng pháo hoa hay số lượng mâm cỗ, mà ở khoảnh khắc mỗi người lặng nhìn lại một năm đã qua. Nhận ra điều gì nên buông, điều gì nên giữ. Nhận ra mình đã trưởng thành đến đâu và còn thiếu sót những gì.

Khi tiếng pháo không còn, ta nghe rõ hơn nhịp đập của trái tim. Khi cảnh lộc không bị bẻ, **thiên nhiên** được nguyên vẹn bước vào năm mới. Khi mâm cỗ giản dị hơn, tâm biết đủ trở thành lễ vật quý giá nhất dâng lên tổ tiên và đất trời.

Đêm giao thừa xưa và nay khác nhau ở hình thức, nhưng giống nhau ở khát vọng: cùng mong đón chào năm mới bình an, hanh thông, tốt đẹp. Và nếu mỗi người biết bắt đầu năm mới bằng tâm niệm thiện lành, thì giao thừa không chỉ diễn ra vào lúc kim đồng hồ điểm mười hai giờ, mà có thể hiện diện trong từng khoảnh khắc chuyển hóa của đời người.

Có thể, giao thừa hôm nay không còn rền vang như thuở cũ. Nhưng trong sự điềm nhiên ấy, một tiếng pháo khác đang âm thầm lách tách, tiếng pháo của nhận thức. Đó mới chính là dấu hiệu của mùa Xuân thanh mát, như thiên nhiên đang len lỏi trong tâm thức từng người...

Tác giả: **Hoa Mạn**